

LAKIALOITE 126/2009 vp

Laki rikoslain 2 a luvun 4 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Kansalaisten oikeustajua on koetellut oikeusministeri Braxin esityksestä noin vuosi sitten lievennetty rikoslain kohta, jonka mukaan uhkasakkoja ja poliisin kirjoittamia sakkoja ei enää voida muuntaa vankeudeksi. Tavoitteena lainmuutoksella oli vähentää sakkovankien määrää. Yhdeksi tärkeimmäksi perusteluksi esitettiin tuolloin, että sakon muuntorangaistusta suorittavat ovat pääosin päihdeongelmaisia ja vakavasti syrjäytyneitä ihmisiä, joista ei ole sakkojen maksajiksi.

Perustelut sakon muuntorangaistuksesta luopumiselle olivat monen suomalaisen oikeustajun vastaisia. Useimmillehan on jo pienestä pitäen opetettu, että rikoksesta joutuu vastuuseen ja siitä seuraa rangaistus. Poliisin tehtävänä on ollut ottaa rikollisia kiinni ja saattaa heidät teoistaan vastuuseen. On ollut täysin luonnollista, että maksamattomista sakoista viime kädessä tuomittaisiin vankeuteen. Muuntorangaistuksesta luopumisen jälkeen tilanne on kuitenkin se, että varattomat henkilöt voivat näpistellä, ajaa ajokorttitta ja tehdä muita vähäisiä rikoksia ilman mitään tosiasiallisia seuraamuksia.

Lainmuutos näkyy näpistysrikollisuuden voimakkaana kasvuna. On uutisoitu siitä, kuinka Helsingissä myymälävarkaudet ovat lisääntyneet rajusti. Tämä myymälävarkauksien kasvu on pakottanut kauppoja lisäämään vartiointia. Lehden mukaan helsinkiläiset kaupat joutuvat käyttämään vartiointiin huomattavia rahasummia. Sama tilanne on muuallakin Suomessa.

Varkausrikosten mutta myös huumeiden käytön on todettu lisääntyneen Helsingin alueella. Tilanne on pahentunut erityisesti kesästä 2009 alkaen, jolloin Kampin alueella avattiin asunnottomille tarkoitettu palvelukeskus. Esimerkkinä on mainittu kyseisen palvelukeskuksen lähellä sijaitseva elintarvikekauppa, joka oli tunnettu vähäisestä varkausrikosten määrästä, mutta joka nyt on noussut näpistysrikosten määrässä Suomen kolmanneksi.

Kaupan liitto on ottanut kantaa myymälävarkauksien kasvuun. Sen mukaan poliisille ilmoitettujen myymälävarkauksien määrä kasvoi tammi—syyskuussa yli kymmenen prosenttia. Liiton mukaan keskeinen syy on ollut se, että sakon muuntorangaistuksen poisto on saanut varsinkin taparikolliset suhtautumaan välinpitämättömästi kiinnijäämisen seurauksiin. Liitto perääkin viranomaisilta pikaisia toimia rangaistuskäytännön tiukentamiseksi. Myös ulkomaalaisten ammattilaisrikollisryhmien tekemien varkauksien määrä on kaupan mielestä huolestuttavassa kasvussa. Tämän ovat huomanneet käytännössä myös lukuisat alan yrittäjät.

Kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta ei ole oikein, että toinen saa rikoksestaan sakorangaistuksen, joka pannaan myös täytäntöön, mutta toiselle määrättävä samanlainen rangaistus jää vain nimelliseksi. Sakon muuntorangaistuksesta säädetty laki tulisikin kumota, jotta lainsäädäntö vastaisi suomalaisten oikeustajua ja antaisi myös selkeän viestin siitä, että tehdystä rikoksesta seuraa aina rangaistus.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 2 a luvun 4 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 2 a luvun 4 § ja 6 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 578/2008, seuraavasti:

2 a luku

Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikেসakosta

4 §

Muuntorangaistuksen määrääminen

Sakkoon tuomitulle, jolta sakkoa ei ole saatu perityksi, on maksamatta olevan sakon sijasta määrättävä muuntorangaistuksena vankeutta. Maksamaton uhkasakko, jota ei ole saatu perityksi, on muunnettava vankeudeksi.

6 §

Sakon tai sen osan muuntamatta jättäminen

— — — — —
Rangaistusmääräysmenettelyssä annettua, enintään 20 päiväsakon suuruista sakkorangaistusta ei muunneta vankeudeksi. Tällaista sakkoa ei muunneta vankeudeksi silloinkaan, kun tuomioistuim on tuominnut sen rangaistusvaatimuksen vastustamista seuranneessa oikeudenkäynnissä.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 18 päivänä joulukuuta 2009

Pertti Hemmilä /kok